

Asia: VN/9898/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 1 (Asian tausta ja valmistelu)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksikkö alueellisena kalatalousviranomaisena antaa lausunnon hallituksen esityksestä laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Merien ja muiden vesialueiden roskaantumisen estäminen on tärkeää. Roskaantumisen estäminen tulee kohdistaa niille maantieteellisille alueille ja toimialoille, jotka aiheuttava eniten meren roskaantumista ja jossa voidaan toimia tehokkaasti roskaantumisen estämiseksi. On tunnistettava roskaantumiseen liittyvät ongelmat ja tähän liittyvän päätöksenteon tulee perustua tutkittuun tietoon. Toiminnan tulee olla kustannustehokasta

Luku 2 (SUP-direktiivin tavoitteet ja pääasiallinen sisältö)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksen mukaan kalastusvälineiden tuottajavastuu toteutettaisiin direktiivissä säädettyä laajempaan niin, että tuottajavastuu kattaisi merikalastuksessa käytettävien kalastusvälineiden lisäksi sisävesikalastuksen kalastusvälineet. Suomessa sisävesien kaupallinen kalastus on pienimuotoista verrattuna merikalastukseen ja etenkin verrattuna Pohjanmerellä tai Atlantilla tapahtuvaan kaupalliseen kalastukseen. Verkkoja voidaan käyttää sekä Suomen rannikolla ja sisävesillä, mutta muut pyydykset ovat erilaisia ja niiden käyttötarkoitus on erilainen. Esimerkiksi

sisävesien troolit ovat erilaisia kuin merillä käytettävät troolipyödykset. On myös syytä huomata, että sisävesien kaupallista talvikalastusta jääpeitteisellä järvillä ei harjoita samassa tavalla ja laajuudessa muualla Euroopan unionin alueella kuin Suomessa.

Suomen sisävesillä on vesialueita, joissa kalastetaan paljon. Kaupallinen kalastus on keskittynyt suurimmille järville, mutta se ei ole yhteen paikkaan keskittynyttä vaan ha-janaista. Kaupallisen kalastajat toimivat pääsääntöisesti muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta omilta kotirannoiltaan ja tukikohdistaan ja kaupallista kalastusta leimaa maantieteellinen hajanaisuus, mistä seuraa pitkät etäisyydet kalastajien välillä. Lisäksi suurin osa kaupallista kalastajista kalastaa vain osan vuodesta ja heidän kokonaissaaliinsa ovat pieniä. Tyypillistä on myös, että saaliit vaihtelevat vuosittain. Osa sisävesien kaupallista kalastajista voidaan kutsua ns. kotitarvekalastajiksi. Tämä sisävesien kaupallisen kalastuksen piirre aiheuttaa kustannuksia käytöstä poistuneiden kalastusvälineiden erilliskeräilylle.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että sisävesillä muovia sisältävien kalastusvälineiden on havaittu aiheuttavan ympäristöhaittoja. Tutkimustietoa kalastusvälineiden aiheuttamista ympäristöhaitoista ei sisävesillä ole. Hallituksen esityksessä todetaankin, että kalastusvälinejätteen määrästä ei ole tällä hetkellä luotettavaa tutkimustietoa. Samoin esityksessä todetaan, ettei sisävesillä kalastusvälineiden aiheuttamasta roskaantumisesta ole tutkimustietoa.

Kalastussatamien keräysverkosto olisi tarkoitettu vain kaupallisten kalastajien käyttöön. Kalastusvälineiden erilliskeräyksen järjestämisvastuu olisi välineiden tuottajilla ja osin vuotuiselta saalismäärältään vähintään 5000 kilon kalasatamien ylläpitäjillä. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi, tarkoitetaanko saalismäärällä satamaan purettavaa saalista vai siellä käsiteltävää saalista. Sisävesillä ei ole järjestelmää, jonka avulla seurataan, minne kaupallisen kalastajat purkavat saaliinsa. Kalastajilla ei ole purkupaikan ilmoitusvelvollisuutta kuten merialueella kiintiölajien osalta. Tiedetään, että vain pieni osa kalastajista toimii sisävesien kalasatamissa. Sisävesien kaupallinen kalastus on maantieteellisesti hyvin hajanaista, mikä nostaa kalastusvälineiden keräilyn samoin kuin kalasaaliinkin keräilyn kustannuksia.

Luku 3 (Nykytila ja sen arviointi)

Voitte kirjoittaa kommentinne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksessä esitetään rantaroskaseurantaan perustuen, että merialueella kalastusperästä jätettä on rantaroskista 6,3, % kappalemäärästä. Lisäksi esitetään viitaten julkaisemattomaan tutkimukseen, että merialueella suurin osa lintujen pesistä löytyvästä muoviroskasta on peräisin kalastusvälineistä. Sisävesien osalta tutkimustietoa ei ole tai sitä ei hallituksen esityksessä tuoda esille.

Ympäristöministeriön teettämän tutkimuksen, johon hallituksen esityksessä lyhyesti viitataan mukaan vapaa-ajankalastuksesta jäisi ympäristöön (veteen ja rannoille) noin 2000 verkkoa. Tutkimuksessa todetaan, että EU:n rantojen muoviroskasta yli neljännes oli kalastukseen liittyviä tuotteita, kun taas Suomessa kalastusvälineitä ei juurikaan löydy rannoilta ja muovisia sisältävien kalastusvälineiden merkitys merialueiden roskaantumisen osalta on Suomessa vähäinen. Kalastusvälineistä ongelmallisimpia roskaantumisen kannalta ovat ns. haamuverkot sekä köydet ja kohot. Suosituksena tutkimuksessa todetaan, että kaikkiaan muovisten kalastusvälinejätteiden kokonaismäärä Suomessa on niin vähäinen, että niiden erilliskeräys ei vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta. Kalastuksen harjoittajilla voi olla rooli SUP-jätteiden poistamisessa vesiympäristöstä. Kalastusvälineeksi määritellään SUP-direktiivissä myös vesiviljelyn laitteet. Niillä ei todennäköisesti ole merkitystä Suomessa roskaantumisen kannalta. Kalatalousyksikkö yhtyy kertakäyttömuovituotteita koskevan direktiivin toimeenpanon vaihtoehtojen tarkastelussa tehtyyn johtopäätökseen ja suositukseen.

Kalatalousyksikkö huomauttaa, että hallituksen esityksellä ei vaikuteta hukattuihin ja kadotettuihin pyydyksiin tai kalastusvälineisiin. Sisävesillä ei ole esityksessä mainittua haamuverkko-ongelmaa ja ei ole tiedossa, että kadonnut pyydys olisi aiheuttanut hylje-kuolemia tai merkittäviä kalakuolemia.

Hallituksen esitystä perusteellaan alusjätedirektiivillä (2019/883). Sen perusteella on sisävesisatamissakin järjestetty alusten ja huviveneiden jätehuolto jo useita vuosia sit-ten. Satamien jätehuoltopalvelut eivät liity kalastusvälineiden keräämiseen ja ole perustelu sisävesillä kalastusvälineiden tai vapaa-ajankalastuksessa käytettävien pyydysten tai välineiden keräämiseen esitetyllä tavalla.

Esityksen nykytilakuvauksessa mainitaan, että kalastussatamissa olisi suuri määrä kalastusvälinejätettä. Tällaista havaintoa ei ole tehty Pohjois-Savon kalatalousyksikön toimialueella Järvi-Suomessa.

Hallituksen esityksessä puuttuvat tiedot kalastusvälineiden aiheuttamasta roskaantumisen ja haitoista sisävesiltä. Esityksessä kuitenkin laajennetaan SUP-direktiiviä koskemaan myös sisävesikalastusta ja vapaa-ajankalastusta. Esityksen tulisi perustua tutkittuun ja julkaistuun tietoon. Kalatalousyksikkö ei kannata esitetyn nykytilakuvauksen ja olemassa olevan tutkimustiedon perusteella direktiivin soveltamista sisävesien kaupallisen kalastukseen tai vapaa-ajankalastukseen.

Luku 4 (Ehdotukset ja niiden vaikutukset)

Voitte kirjoittaa kommentinne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksessä todetaan, että direktiivin täytäntöönpanosta Suomessa aiheutuvien taloudellisten vaikutusten ja yritysvaikutusten arviointi on vaikeaa, sillä kaikkia tarvittavia tietoja ei ole. Esityksen mukaan säädöksestä aiheutuu erilaisia kustannuksia yrityksille, ja tuottajat siirtävät

niille aiheutuvat kustannukset tuotteiden hintoihin. Kalatalousyksikkö yhtyy tähän arvioon ja toteaa, että kalastusvälineiden hinnat tulevat suurenemaan.

Esityksessä on verrattu kalastusvälineiden keräilyä romurenkaiden ja SER-tuotteiden erilliskeräilyyn, koska kalastusvälinejäte ei pilaannu säilytyksessä. Kalatalousyksikkö huomauttaa, että romurenkaat ja SER-tuotteet eroavat hankintatapansa, käyttötapansa, jätteen syntytapansa ja keräysmahdollisuuksiensa osalta kalastusvälineistä. Kalastusvälineissä saattaa olla niiden käytöstä johtuen usein ominaishaju ja likaa, mikä haittaa niiden pitkäaikaista säilyttämistä muulla kuin kalastajan omissa tiloissa. Ja on syytä huomata, että kalastusvälineissä on useita eri materiaaleja ja niiden käsittely on käsityötä, mikä lisää kustannuksia. Esityksessä todetaankin, että välineiden käsittelyn kustannuksia on vaikea arvioida. Kalatalousyksikkö yhtyy tähän arvioon ja ehdottaa, että käsittelykustannuksista tulee hankkia tietoa ennen päätöksentekoa.

Tuottajavastuusta syntyy kalastusvälineiden erilliskeräilyn lisäksi hallinto- ja henkilöstökustannuksia, järjestelmän ylläpito- ja raportointikuluja. Esitetty arvio kuluista tuntuu alimitoitettulta. Kalatalousyksikkö esittää, että ennen esityksen hyväksymistä ja järjestelmän käyttöönottoa, tulee tehdä tutkimus järjestelmän kuluista ja vaikutuksista kalastusvälineiden valmistaviin yrityksiin ja kalataloustoimialaan.

Kaupallisessa kalastuksessa käytettävien pyydysten valmistus Suomessa on melko vähäistä. Osa kaupallisista kalastajista valmistaa pyydyksensä itse ja muutamat kalastajat valmistavat vähäisiä määriä pyydyksiä myös toisille kalastajille tai korjaavat pyydyksiä. Osa kalastajista hankkii pyydyksensä niiden valmistajilta, joille rikkoutuneet pyydykset lähettään myös korjattavaksi. Tällaisia pyydyksiä ovat mm. sisävesillä käytettävät troolit ja rysät. Kalatalousyksikkö katsoo, että tuottajavastuun ulottaminen vähäisiä määriä kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä omaan käyttöönsä tai toisille kaupallisille kalastajille valmistaviin kalastajiin ei ole tarpeellista direktiivin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hallituksen esitys laajentaisi tuottajavastuun soveltamisen vapaa-ajankalastusvälineisiin. Kalatalousyksikkö huomauttaa, ettei direktiivin laajentamisella koskemaan vapaa-ajankalastusta ei koskisi kadonneita pyydyksiä ja kalastusvälineitä. Direktiivin laajentaminen esitetyssä muodossa ei vähennä kadonneiden pyydysten määrää tai niiden aiheuttamaa roskaantumista. Kalastuksessa käytettäviä köysiä käytetään myös muissa tarkoituksissa.

Suomessa toimivat vapaa-ajankalastusvälineitä tekevät yritykset ovat pääasiallisesti pieniä, osa mikroyrityksiä. Esityksen toteutuksesta aiheutuvat kulut kohdistavat eniten pieniin yrityksiin ja rittäjiin. Näiden yritys liikevaihto on todennäköisesti erittäin pieni ja usein on kysymyksessä harrastustoimintaluonteinen kalastusvälineiden valmistus ja myynti. On todennäköistä, että tuottajavastuun ulottaminen kaikkiin kalastusvälineitä valmistaviin yrityksiin, aiheuttaa yritystoiminnan lopettamisesta. Lisäksi vaarana on, että osa pienimuotoisesta välineiden valmistuksesta ja myynnistä siirtyy ns. harmaa-seen myyntiin, jolla pyritään välttämään veroja ja

muita liiketoimintaan liittyviä vastuita. Vaarana myös on, että kalastusvälineiden myynti siirtyy kansainvälisen verkkomyynnin piiriin.

Luku 5 (Muut toteuttamisvaihtoehdot)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Savon ELY-keskuksen näkemyksen mukaan, direktiivin toimenpano tulee koskea vain merikalastusta ja siellä kaupallisten kalastajien käyttämiä pyydyksiä, joita ovat mm. troolit, nuotat, rysät ja verkot. Mikäli direktiivin toimenpano laajennetaan koskemaan kaikesta huolimatta sisävesien kaupallista kalastusta, tuottajayhteisölle tulee antaa mahdollisuus järjestää kaupallisten kalastajien hylkäämien pyydysten keräys vapaasti ja kustannustehokkaasti. Vapaa-ajankalastukseen ei direktiivin toimeenpanoa tule laajentaa

Luku 8 (Lakia alemman asteinen sääntely)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Jätelain muutosehdotus

6 § (Muut määritelmät) + pykäläkohtaiset perustelut

-

24 a § (Markkinavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

25 § (Muut valvontaviranomaiset) + pykäläkohtaiset perustelut

-

46 § (Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 a § (Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 b § (Kustannusvastuun piiriin kuuluvat alueet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 c § (Kustannusvastuun toteuttamiseksi tarvittavien tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittäminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 d § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten maksaminen kunnille) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 e § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistaminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 f § (Kustannusvastuun jakaminen samaa tuoteryhmää edustavien eri tuottajayhteisöjen sekä tuottajien kesken) + pykäläkohtaiset perustelut

-

48 § (Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat) + pykäläkohtaiset perustelut

-

49 § (Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus) + pykäläkohtaiset perustelut

-

51 § (Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus) + pykäläkohtaiset perustelut

-

53 a § (Tuottajan omavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

62 § (Tuottajayhteisöön liittyminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

66 a § (Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja) + pykäläkohtaiset perustelut

-

69 § (Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

128 § (Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset + niiden perustelut

-

Merenkulun ympäristönsuojelulain muutosehdotus

3 § (Jätteiden vastaanottojärjestelyt satamassa) + pykäläkohtaiset perustelut

-

Voimaantulosäännös + sen perustelut

-

Muita esitykseen liittyviä asioita

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Salo Hannu

Pohjois-Savon ELY - Pohjois-Savon ELY-keskus, Kalatalousyksikkö